

УДК 347.731.13

О. Е. Гашутіна, студент
Д. Л. Тарасенко, канд. н. з держ. упр., доцент

Донецький державний університет
управління, м. Маріуполь, Україна
gaschutina.elena2012@bigmir.net

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВАРНИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

У статті визначені основні документи діяльності товарних бірж в Україні; проаналізовані сучасні торгові біржі, які здійснюють діяльність в Україні; запропоновані напрями удосконалення державного управління діяльністю товарних бірж в сучасних умовах.

Ключові слова: товарна біржа; торговельна операція; біржова угода; державне управління; ринкова економіка.

О. Е. Гашутіна, студент
Д. Л. Тарасенко, канд. н. гос. упр., доцент

Донецкий государственный университет
управления, г. Мариуполь, Украина
gaschutina.elena2012@bigmir.net

АКТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ТОВАРНЫХ БИРЖ В УКРАИНЕ

В статье определены основные документы деятельности товарных бирж в Украине; проанализированы современные торговые биржи, осуществляющие деятельность в Украине; предложены направления совершенствования государственного управления деятельностью товарных бирж в современных условиях.

Ключевые слова: товарная биржа; торговая операция; биржевая сделка; государственное управление; рыночная экономика.

Y. Gashutina, student
D. Tarasenko, Candidate of Sciences in Public Administration,
Associate Professor of the Department

Donetsk State University of Management,
Mariupol, Ukraine
gaschutina.elena2012@bigmir.net

THE ACTUAL ASPECTS OF MANAGING THE ACTIVITY OF THE COMMODITY EXCHANGES IN UKRAINE

The main documents for the activity of commodity exchanges in Ukraine are defined in the article; present-day commodity exchanges which carry out activities in Ukraine are analyzed; the directions for the improvement of the state management of the commodity exchanges activity under the conditions are proposed.

Keywords: commodity exchange; trading operation; exchange transaction; public administration; market economy.

Актуальність дослідження. Важливим елементом функціонування сучасного ринку є система підприємств і організацій, що забезпечують рух товарів, послуг, грошей. Запровадження ринкових засад та форм господарювання в економіці України зумовило створення спеціалізованих організацій, що здійснюють організаційно-правове забезпечення проведення торгів та надання пов'язаних з цим послуг. Однією з сучасних організацій проведення аукціонів та біржових угод з продажу майна, об'єктів застави, цінних паперів є товарна біржа. Існування товарної біржі дозволяє підприємству купувати сировину за найнижчою ціною на ринку, знаходити клієнтів і продавати свою продукцію, прогнозувати

стан ринку для підвищення стійкості підприємства. Отже, товарна біржа є запорукою організації сучасної торгової діяльності в Україні.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз управління діяльністю торгових бірж в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах товарна біржа є необхідною складовою комерційної діяльності, що характеризується гласністю, прозорістю діяльності, доступністю інформації для широкого загалу учасників ринків і виробляє стандарти щодо якісних і кількісних параметрів товарів та фінансових інструментів.

Товарна біржа, по-перше, як економічна категорія відображає складову частину ринку, специфікою якої є особлива оптова форма торгівлі товарами, а, по-друге, як господарське об'єднання продавців, покупців і торговців-посередників, яке створює умов для полегшення, прискорення і здешевлення торгових угод і операцій.

Відповідно до статті 1 розділу 1 Закону України «Про товарну біржу», торгова біржа є організацією, що об'єднує юридичних і фізичних осіб, які здійснюють виробничу й комерційну діяльність, і має за мету надання послуг в укладенні біржових угод, виявлення товарних цін, попиту й пропозиції товарів, вивчення, упорядкування і поліпшення товарообігу і пов'язаних з ним торговельних операцій [1].

На сьогодні товарна біржа є юридичною особою, що має відокремлене майно, самостійний баланс, власний розрахунковий, валютний та інші рахунки в банках, печатку із зображенням свого найменування.

Діяльність товарних бірж в Україні здійснюється на основі документів, представлених на рис. 1 [3; с. 48].

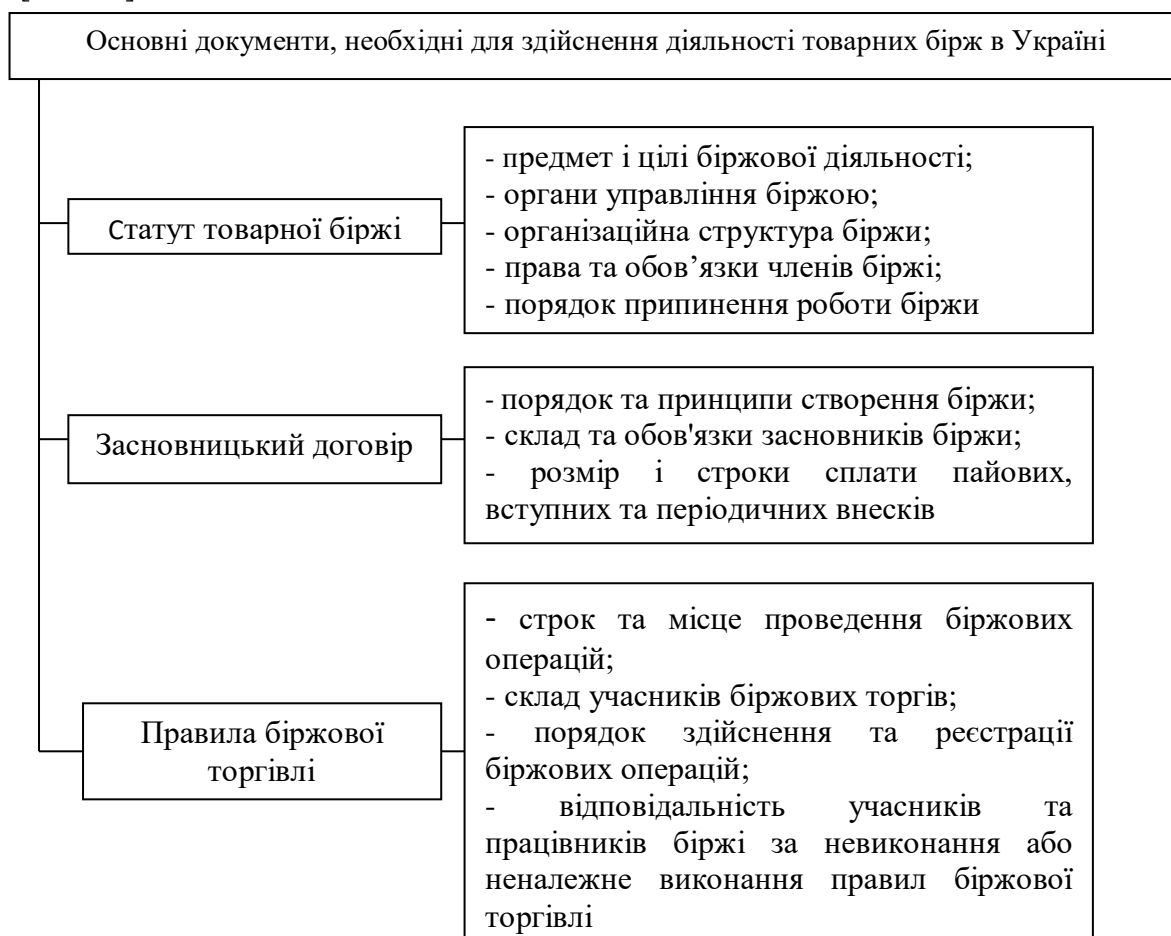

Рисунок 1 - Основні документи, необхідні для здійснення діяльності товарних бірж в Україні

У 2018 році до основних торгових бірж, які здійснюють діяльність в Україні, відносяться: товарна біржа «Універсальна товарно-сировинна біржа», товарна біржа «Центральна універсальна біржа», товарна біржа «Перша універсальна біржа «Україна», товарна біржа «Перша Українська Міжрегіональна товарна біржа», характеристика яких представлена в табл. 1 [3-4].

Таблиця 1.

Сучасні торгові біржі, що здійснюють діяльність в Україні, 2018 рік

Назва торгової біржі	Адреса і номер телефону	Напрямок діяльності
1	2	3
Товарна біржа «Універсальна товарно-сировинна біржа»	01054, Україна, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 51, оф. 11. Тел./факс: +38 (044) 482-07-42	Аукціони і біржові торги з продажу оптових партій продукції підприємств України; майна державної, комунальної та приватної власності; майна підприємств-банкрутів; об'єктів податкового та банківської застави.
Товарна біржа «Центральна універсальна біржа»	01042, Україна, м. Київ, вул. Академіка Філатова, 22/8, оф. 205. Тел./факс: +38 (044) 492-96-28	Аукціони і біржові торги з продажу активів (майна) неплатоспроможних банків; відчуженого майна, набутого у власність Національним банком України у рахунок погашення боргу за кредитами; об'єктів малої приватизації; благодійні торги
Товарна біржа «Перша універсальна біржа «Україна»	03150, Україна, м. Київ, вул. Казимира Малевича, 86-Д. Тел./факс: +38 (044) 362-64-53	Аукціони і біржові торги з продажу об'єктів державної власності в процесі приватизації, відчуження, банкрутства, а також майна територіальних громад
Товарна біржа «Перша Українська Міжрегіональна товарна біржа»	21050, Україна, м. Вінниця, вул. Миколи Оводова, 46. Тел./факс: +380 (432) 67-11-57	Аукціони і біржові торги з продажу майна банків щодо яких прийнято рішення про здійснення процедури ліквідації, неплатоспроможних банків, майна підприємств-банкрутів між регіонами України в електронній формі

Основою роботи сучасних торгових бірж, що здійснюють діяльність в Україні, є біржова угода, що укладається між учасниками біржового ринку і визначає права і зобов'язання стосовно придбання та продажу певної кількості товару. Слід відзначити, що біржова угода являє собою договір про купівлю-продаж біржового товару з визначенням назви, кількості та ціни товару, пункту поставки, виду контракту. Це, в свою чергу, забезпечує захист інтересів як продавців, так і покупців товарної біржі від несприятливих коливань цін.

Слід відзначити, що відповідно до даних Державної служби статистики України у 2016 році зареєстровано приблизно 547 бірж, з яких універсальні біржі складають 101, товарні та товарно-сировинні біржі – 388, агропромислові біржі – 23, інші біржі – 35. Динаміка розвитку товарних бірж в Україні за 2010-2016 роки відображена в табл. 2 [2].

Таблиця 2.

Динаміка розвитку товарних бірж в Україні, 2010-2016 рр.

Рік	Всього зареєстровано бірж в Україні	Універсальні біржі	Товарні та товарно-сировинні біржі	Агропромислові біржі	Інші біржі
1	2	3	4	5	6
2010	510	106	341	25	38
2011	537	106	368	25	38
2012	562	107	391	25	39
2013	574	108	400	24	42
2014	586	107	415	23	41
2015	555	104	391	24	36
2016	547	101	388	23	35

Отже, управління діяльності торгових бірж в Україні повинно бути спрямовано на формування та забезпечення єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування організованого біржового ринку. Для удосконалення державного управління діяльністю товарних бірж в сучасних умовах необхідно забезпечити:

- 1) пріоритетний розвиток фінансових та товарних ринків, спрямований на залучення фінансування інноваційних проектів для вітчизняної промисловості та сільського господарства;
- 2) прийняття державних програм розвитку системи біржової торгівлі в Україні;
- 3) підвищити інвестиційну активність українських підприємств як опосередкованих учасників біржової торгівлі;
- 4) накладення санкцій та здійснення інших форм правозастосування до учасників торговельного процесу ринку, які намагаються маніпулювати ринком;
- 4) впровадження системи моніторингу біржових угод, торгів та ціноутворення для відтворення торговельного процесу;
- 5) формування засад саморегулювання професійних учасників товарного біржового ринку;
- 6) розвиток прозорої системи ринкових відносин на товарному ринку, запровадження біржового цінового моніторингу;
- 7) інтеграцію національного товарного біржового ринку з міжнародними ринками товарів на основі усталених практик та стандартів діяльності учасників біржового ринку;

- 8) підвищення громадської ролі та суспільного значення товарних бірж в Україні;
- 9) координацію роботи щодо фахової підготовки (підвищення кваліфікації) спеціалістів з питань товарного біржового ринку та біржових посередників;
- 10) сприяння впровадженню нових для України біржових технологій (ф'ючерсних контрактів та опціонів, електронних біржових та торговельно-інформаційних систем).

Висновки. Таким чином, торгова біржа є невід'ємним елементом встановлення товарно-грошової рівноваги на ринку, збалансуванні обсягів попиту і товарної пропозиції, формування системи сучасної біржової торгівлі в Україні. Для залучення до біржової торгівлі в Україні великої кількості як продавців, так і покупців, необхідний певний механізм, який забезпечував би дотримання інтересів всіх учасників товарних бірж. Впровадження запропонованих напрямів удосконалення державного управління діяльністю товарних бірж в Україні в сучасних умовах дозволить досягнути біржової консолідації на основі єдиних універсальних бірж, які будуть відповідати принципам діяльності ринків Європейського Союзу, і здатні інтегруватися у світовий економічний простір.

Література

1. Закон України «Про товарну біржу» № 1206-VII від 15.04.2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T195600.html
2. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Внутрішня торгівля. Кількість бірж (на початок 1992-2016 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
3. Бевз О.П. Економіка і організація біржової торгівлі: навч. посіб. / О.П. Бевз, М.М. Скотнікова. – К.: Джерела, 2017. – 351 с.
4. Міщук Г. Товарні біржі України: тенденції та проблеми розвитку / Г. Міщук // Економіка України. – 2016. – № 4. – С. 47–53.